

3. НАУКОВІ СЕМІНАРИ-ПРАКТИКУМИ

Світлана Іванівна Кузіна,
заступник директора
з навчально-виховної роботи
комунального закладу «Нікопольська середня
загальноосвітня школа I–III ступенів № 6»,
м. Нікополь, Дніпропетровська область

ORCID ID 0000-0003-0026-5351

Зоряна Борисівна Бощенко,
учитель зарубіжної літератури
комунального закладу
«Нікопольська середня загальноосвітня
школа I–III ступенів № 6»,
м. Нікополь, Дніпропетровська область

ORCID ID 0000-0003-1325-829X

УДК 37.091.212/3

ПЕДАГОГІЧНА РАДА З ТЕМИ «ОБДАРОВАНА ДИТИНА: ТВОРЧІ НАДБАННЯ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ»

У статті досліджено актуальну проблему обдарованості. Розглянуто характерні ознаки та типи обдарованості дітей, сучасні підходи до їх навчання та виховання. Запропоновано заходи щодо вдосконалення роботи з ними. Розроблений сценарій заходу рекомендовано для керівників закладів освіти, учителів і психологів.

Ключові слова: обдарованість; обдарована дитина; яскраві досягнення; індивідуальний підхід; творчий учитель.

Мета педагогічної ради: проаналізувати діяльність педагогічного колективу закладу загальної середньої освіти щодо організації навчально-виховної діяльності з обдарованими учнями, розробити план заходів щодо активізації педагогічної діяльності.

Завдання:

- 1) обґрунтувати поняття «обдарованість», «обдарована дитина»;
- 2) визначити характерні ознаки обдарованих дітей;
- 3) ознайомитися з типами обдарованості;
- 4) ознайомитися з вимогами щодо організації навчальної діяльності з обдарованими учнями;
- 5) проаналізувати досвід педагогічного колективу школи щодо професійної діяльності з обдарованими дітьми;
- 6) розробити заходи щодо вдосконалення професійної педагогічної діяльності з обдарованими учнями.

**Хід засідання педагогічної ради
«Обдарована дитина: творчі надбання, реалії,
перспективи»**

Перегляд відео «Обдаровані діти» (<https://www.youtube.com/watch?v=qNglGFA2v0A&feature=youtu.be>).

Ведучий 1. «Обдарованість людини – це маленький паросточок, який ледь проклюнувшись із землі потребує величезної уваги. Його необхідно пестити і плекати, доглядати, зробити все необхідне, щоб він виріс і дав рясний плід» (В. Сухомлинський).

Як ви зрозуміли, сьогодні наша педагогічна рада присвячена обдарованим дітям, які відрізняються від інших своєю незвичайністю й унікальністю. Вони вражають нас оригінальністю, є талановитими й інтелектуально розвиненими.

Ведучий 2. Отже, на сьогоднішньому засіданні ми розглянемо такі питання. Що таке обдарованість? Яка вона, обдарована дитина? Які її характерні особливості?

Які фактори сприяють розвитку обдарованості? Також ми проаналізуємо досвід діяльності педагогічного колективу з обдарованими дітьми і, користуючись власним досвідом, виробимо систему роботи з ними.

Ведучий 1. Серед найбільш цікавих і загадкових явищ природи дитяча обдарованість завжди буде посідати одне з провідних місць. Упродовж багатьох століть науковці, учителі та психологи різних країн намагаються знайти визначення поняття «обдарованість» та вирішити складні питання щодо діагностування, розвитку та навчання обдарованих дітей. Так, біологи намагаються виділити ген геніальності, психологи та соціологи винаходять тисячі тестів для визначення яскравих здібностей дітей. Однак досі ми не можемо знайти конкретну відповідь на запитання: Чому одній людині вдається більше, а іншій – менше? Чому люди відрізняються між собою розумовими можливостями? Проте очевидним є той факт, що найбільших успіхів у будь-якій сфері діяльності досягають ті держави, які мають високий інтелектуальний і творчий потенціал. Саме високо обдаровані люди здатні зробити найбільший внесок у розвиток суспільства. Вони та їх здібності є передумовою прогресу в усіх сферах людської діяльності.

Ведучий 2. Давайте визначимося з поняттями обдарованості та обдарованих дітей. Термін «обдарованість» є багатогранним. Існує понад 100 визначень цього поняття. Термін «обдарованість» було вперше застосовано в лексиконі освітянської громадськості у 1839 р. у контексті слова «геній». У тлумачних словниках зазначено, що обдарованість походить від слова «дар». На думку науковців, обдарованість – це високий рівень здібностей людини, що дає особі змогу досягти вагомих результатів в одному або декількох видах діяльності. Інші дослідники вважають, що обдарованість – це високий рівень творчого потенціалу, що виражається у високій пізнавальній і дослідній активності.

Ведучий 1. Існує думка, що обдарованість – це значення (в порівнянні з віковими нормами) випередження в розумовому розвитку або винятковий розвиток спеціальних здібностей (музичних, художніх, спортивних тощо). Так, Н. Лейтес сказав: «Обдарованість – це здатність до видатних досягнень у будь-якій соціально значущій сфері людської діяльності».

Ведучий 2. Щодо визначення обдарованих дітей звертаємося до Великого тлумачного словника сучасної української мови і знаходимо таке: «Обдарований – який має великі природні здібності; здібний, талановитий. Здібність – природний нахил до чого-небудь, обдарування, талант».

Натомість доктор психологічних наук Ю. Гільбух визначає обдарованих дітей так: «Розумово обдаровані діти – це діти, які різко виділяються із середовища однолітків високим розумовим розвитком, що є наслідком як природних задатків, так і сприятливих умов виховання».

Ведучий 1. Хто ж такі обдаровані діти? Діти з надзвичайними здібностями чи зі здібностями в певній сфері, які піддаються розвитку? У сучасній науковій

літературі представлено два підходи до визначення обдарованості. Дослідники, які дотримуються одного з них, вважають, що обдарованість є досить рідкісним явищем, яке притаманне лише незначній кількості людей. Вони стверджують, що обдарованими можуть бути десь 2–6 % нашого суспільства. Прибічники іншого підходу вважають, що обдарованою може стати кожна дитина – необхідно лише вчасно помітити її здібності та розвивати їх. Однак обидві точки зору можуть містити помилки: з одного боку, до категорії обдарованих може бути зараховано дитину, яка згодом не виправдає очікувань, а з іншого – дитина, яка володіє неабиякими здібностями, може залишитися непоміченою.

Ведучий 2. Нам було цікаво дізнатися, яка дитина, на вашу думку є обдарованою. Згідно з результатами анкетування, більшість наших учителів вважають, що *обдарована дитина* – це дитина, яка має певні здібності до вивчення окремих предметів, характеризується активністю, здатністю до пошукової діяльності, швидкістю сприйняття матеріалу і його відтворення; дитина, яка мислить нестандартно, творчо; уміє креативно знаходити вихід зі складних ситуацій; має високий рівень здібностей, виділяється розумовим розвитком серед однолітків; допитлива, здатна аналізувати, доходити висновків; талановита; має характерні особливості, що допомагають їй успішно навчатись; має здібності вищі ніж в однолітків, що дає змогу досягати вагомих результатів.

Ведучий 1. Те саме запитання було поставлено учням 8–11 класів. Необхідно зазначити, що наші учні дали доволі цікаві та креативні відповіді. Учні вважають, що *обдаровані діти* – це діти, які швидше ніж інші сприймають матеріал і краще його запам'ятовують; вирізняються неординарним мисленням; мають високий потенціал до навчання; всебічно розвинені; мають творчі здібності; готові продемонструвати виняткові здібності з окремих предметів; здатні виконувати складні завдання; показують хороші результати в навчанні; випереджають однолітків; здатні розвиватися в усіх галузях; діти з надможливостями, які сприймають світ інакше.

Ведучий 2. Як бачимо, думка вчених, учителів нашої школи й учнів співпадає. Таким чином, *обдарована дитина* – це дитина, яка виділяється яскравими, очевидними, іноді видатними досягненнями (або має внутрішні передумови для таких досягнень) у певному виді діяльності.

Ведучий 1. Обдарованих дітей неможливо не помітити, тому що їм властиві певні характерні особливості. Ми пропонуємо переглянути відео – дослідження, з якого ви дізнаєтесь про ці особливості.

Перегляд відео «Обдаровані діти», автор Світлана Лаврентьєва (https://www.youtube.com/watch?v=d3McY_uj4Hw&feature=youtu.be)

Ведучий 2. Під час анкетування було з'ясовано, що погляди вчителів та учнів школи щодо характерних особливостей обдарованих дітей співпадають. Вони вважають, що обдарованим дітям притаманні такі особливості: гарна пам'ять; надзвичайна допит-

ливість; здатність самостійно засвоювати знання; розвинена логіка; виражена індивідуальність; оригінальне, критичне мислення; значний словниковий запас; ерудиція; прагнення до експериментування; фізична та розумова активність; прагнення до пошуку.

Ведучий 1. Науковці стверджують, що існує декілька типів обдарованості. Згідно з класифікацією В. Юркевич, яка є відомою, прийнято виділяти шість основних типів дитячої обдарованості: 1) інтелектуальна сфера (інтелектуальна обдарованість); 2) сфера академічних досягнень; 3) сфера творчого та продуктивного мислення (креативність); 4) сфера спілкування і лідерство; 5) сфера художньої діяльності; 6) рухова сфера (спортивна сфера, сфера спортивних досягнень).

Ведучий 1. Даваймо з'ясуємо, які є види обдарованості. Обдарованість може проявлятися як:

- виявлена (явна), «у всіх на виду». Фахівці стверджують, що кількість таких явно обдарованих дітей становить приблизно 1–3 % від загальної кількості;

- вікова, тобто в одному віці дитина показує явну обдарованість, а через деякий час ця обдарованість зникає;

- прихована (невиявлена), тобто обдарованість, яку через певні причини не було виявлено в навчальній чи іншій діяльності дитини.

Ведучий 2. Дітей з прихованою обдарованістю приблизно 20–25 % від загальної кількості учнів. Згідно з думкою американського психолога Е. Торренса, понад 30 % дітей, яких відрахували зі школи за неуспішність, були обдарованими. Так у школах Великої Британії під час ідентифікації обдарованих дітей особливу увагу приділяють невстигаючим учням та учням з проблемами в поведінці, тому що в цій групі відсоток обдарованих виявляється більш високим. Отже, потрібно пам'ятати, що дітей із прихованою обдарованістю значно більше, ніж з явною.

Ведучий 1: Усі маленькі діти наділені від народження певними задатками та здібностями, однак не всі вони розвиваються. Нерозкриті можливості поступово згасають через незатребуваність (нереалізованість). Відсоток обдарованих з роками різко знижується: у 10-річному віці їх приблизно 60–70 %, до 14 років – 30–40 %, до 17 років – лише 15–20 %.

Отже, одним із завдань вчителя є якомога більш раннє виявлення обдарування кожної дитини, активізація її можливостей, а також максимальне сприяння подальшому розвитку.

Ведучий 2. Здійсненню цього завдання сприяє професійна діяльність практичного психолога у взаємодії з учителями і батьками. Перш ніж розпочати ознайомлення з методами виявлення та діагностики обдарованих учнів, необхідно з'ясувати: «Чи здатні ми виявляти обдарованих дітей»? Пропонуємо Вам невеличкий тест. З перерахованих якостей учня оберіть ті, які вам імпонують, позначивши їх знаком «+», а ті, що не подобаються, – «-».

ТЕСТ

1. Дисциплінований. 2. Нерівно встигає. 3. Організований. 4. Вибивається із загального темпу. 5. Еру-

дований. 6. Дивний у поведінці, незрозумілий. 7. Уміє підтримати спільну справу. 8. Вискакує на занятті з безглуздими зауваженнями. 9. Стабільно встигає (завжди добре вчиться). 10. Зайнятий своїми справами (індивідуаліст). 11. Швидко, «на льоту» схоплює. 12. Не вміє спілкуватися, конфліктний. 13. Спілкується легко, приємний у спілкуванні. 14. Іноді «тугодум», іноді не може зрозуміти очевидного. 15. Ясно, зрозуміло для всіх висловлює власні думки. 16. Не завжди охочий підкорятися більшості чи офіційному керівнику.

Ведучий 1. Порахуйте «+» для парних та непарних якостей. Якщо парних «+» більше, то Ви – вчитель, який вміє виявити та розгледіти приховану неординарну обдарованість. Якщо у вас більше непарних «+», то, згідно з тестом, Ви не здатні виявляти обдарованих дітей. Сподіваємось, що для Вас не буде несподіванкою, що саме парні якості частіше характеризують обдарованих дітей.

Ведучий 2. Виявлення і підтримка обдарованих дітей є важливою метою психолого-педагогічного супроводу дитини в системі освіти. З методами виявлення та діагностики обдарованих дітей, які Ви можете використати у власній практиці, Вас ознайомить шкільний психолог.

Перегляд відео «Виявлення обдарованих дітей» (https://www.youtube.com/watch?v=_gEsGznPcfM&feature=youtu.be)

Ведучий 1. У нашому освітньому закладі існує певна система щодо виявлення та діагностики обдарованих учнів. Щорічно проводиться опитування вчителів-предметників і класних керівників, на підставі якого формується банк обдарованих дітей. Практичний психолог здійснює діагностику інтелектуальних здібностей учнів, схильностей до певного предмета, виявлення креативності, вивчення інтересів учнів.

Відповідно до результатів спостереження та діагностики в нас навчаються обдаровані учні, які належать до різних типів обдарованості.

Ведучий 2. За вашими даними в школі ___% обдарованих учнів з різних сфер: академічних досягнень – __%, інтелектуальної – __%, творчого та продуктивного мислення – __%, художньої діяльності – __%, спілкування та лідерства – __%, спортивної – __%. Деякі учні зазначені в декількох сферах.

Ведучий 1. Хотілося б більш детально зупинитись на інтелектуальній сфері, оскільки учням цього типу ми приділяємо найбільше уваги. Про інтелектуальну обдарованість учнів свідчать високі результати участі в предметних конкурсах та олімпіадах. Перш ніж проаналізувати результати виступів учнів на Всеукраїнських учнівських олімпіадах з базових дисциплін, даваймо ознайомимось з діагностикою психолога, за якою було виявлено учнів з високим рівнем інтелекту. До цієї групи належать учні:

ППШ учня	Клас	Методика діагностики	Рівень

Ведучий 2. Згідно з результатами дослідження ___% учнів нашої школи мають високий рівень

інтелекту. ____% мають рівень інтелекту нормальний і вище середнього, що є також хорошим показником. З цими учнями та відмінниками психолог також проводить тест на виявлення креативності (творчості) та провідних мотивів навчальної діяльності. За результатами тесту на креативність високий рівень творчих здібностей мають ____% учнів.

Рік	К-ть учасників	К-ть призових місць	I місце	II місце	III місце	Якісний показник

динаміку виступів нашої шкільної команди у II етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із базових дисциплін: **Ведучий 1.** За підсумками виступів шкільних команд у II етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із базових дисциплін визначається рейтинг шкіл. Так, у ____ н. р. школа перебувала на ____ рейтинговому місці, у ____ н.р. – на ____ місці, у ____ н.р. – на ____ місці.

Ведучий 2. Переглянемо те, як змінювалась кількість призерів з конкретного предмета протягом п'яти років. Увага на екран!

Ведучий 1. Не можемо не відмітити вчителів, завдяки яким учні гідно представили школу. Найбільшу кількість переможців підготували: _____.

Ведучий 2. Ознайомимося з результатами участі учнів школи у III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін.

Ведучий 1. Окрім призерів олімпіад (інтелектуальна сфера), значна кількість учнів є учасниками та переможцями різних творчих конкурсів (з образотворчого мистецтва, хореографії, вокалу тощо) і спортивних змагань.

Отже, шановні колеги, у нашої школи є потенціал, з яким можливо і необхідно працювати. Так вважають і наші учні. ____% опитаних учнів зазначили, що в нашому закладі є обдаровані діти. Учні вказали прізвища імена тих, кого вони вважають обдарованими, і сферу, в якій вони обдаровані.

Ведучий 2. Ми поцікавилися думкою дітей про те, чи вважають вони себе обдарованими? Так, ____% учнів (з ____ опитаних) відповіли, що вважають; ____% зазначили, що вони не вважають себе обдарованими; ____% було складно визначитись.

Ведучий 1. Ми запитали в учнів про те, як вони розвивають свій талент і хто їм у цьому допомагає? Відповіді були різними. Найчастіше учні звертаються за інформацією до Інтернету, читають книги (відповідну літературу), розвивають талент під час тренувань (зі співів, танців, театрального мистецтва, різних видів спорту), самостійно займаються вдома тією справою, яка, на їхню думку, їм найкраще вдається. Виявилось, що розвивати талент/здібності переважно допомагають батьки, учителі, тренери.

Ведучий 2. Деякі науковці вважають, що досвідчений і кваліфікований вчитель здатен без складних психологічних вимірювань виявити й адекватно оцінити дитячу обдарованість. Однак уміти ідентифі-

Ведучий 1. Важко не погодитись з результатами тестів, тому що яскравим доказом обдарованості, як було зазначено вище, є результативність виступів учнів на Всеукраїнських предметних олімпіадах і конкурсах.

Ведучий 2. Наша школа завжди була однією з найкращих шкіл міста, згідно з результатами участі учнів у предметних олімпіадах. Так, проаналізувавши виступи наших учнів протягом п'яти років, бачимо наступну

квату основні параметри й ознаки обдарованості, ще не означає врахувати це у професійній діяльності з розвитку обдарованості. Учитель має правильно організувати власну діяльність з обдарованими дітьми, створюючи необхідні умови для їхнього розвитку, психологічно готуючи до майбутньої наполегливої, тривалої професійної діяльності, самовиховання.

Ведучий 2. Ви, шановні вчителі, зазначили, що в діяльності з обдарованими учнями використовуєте під час навчальних занять і в позаурочний час такі форми і методи: творчі завдання, робота в групах, інтерактивні прийоми («мозковий штурм» тощо), пошуково-дослідницьку діяльність, метод проектів, індивідуальні завдання високої складності, завдання проблемного характеру, випереджальні завдання, нестандартні завдання, ділові ігри, інтелектуальні конкурси, методи стимулювання та мотивації, індивідуальні консультації та додаткові заняття.

Ведучий 1. Не секрет, що обдаровані учні (наприклад, з художньої, творчої та спортивної сфер) досить часто не встигають за навчальною програмою і не цікавляться навчальними предметами. Тому іноді через це між учителем та учнем можуть виникнути непорозуміння та конфліктні ситуації. Як бути вчителю, який стикається з подібними проблемами?

Ведучий 2. Хотілось би почути Вашу думку з цього питання. Пропонуємо Вам декілька ситуацій. Попрацюйте в групах і спробуйте знайти з них вихід.

Робота в групах

Ситуація 1. Учениця 10-го класу обдарована з художньої діяльності (живопис, графіка) є неодноразовим переможцем творчих конкурсів. Вона постійно малює і не проявляє жодного інтересу до заняття. Як має реагувати вчитель на поведінку учениці?

Ситуація 2. Учень 9-го класу є неодноразовим переможцем обласних олімпіад з хімії та біології, але відмовляється вивчати предмети гуманітарного циклу. Якими мають бути дії вчителів цього циклу предметів і класного керівника?

Ситуація 3. Ви знаєте, що учень обдарований з Вашого предмета, але він не виявляє жодного бажання розвивати свою обдарованість. Ваші дії.

Коментар психолога.

Ведучий 1. Обдаровані діти дійсно потребують особливого підходу, тому що чим сильніше вони відрізняються від інших дітей, тим багатшими є перспективи їх професійного та особистісного розвитку.

Чи буде цей підхід знайдено, чи будуть розвинені, а згодом і реалізовані здібності учня, та чи не буде розвиток обдарованості дитини затримано або втрачено взагалі, безпосередньо залежить від вчителя та його професійного рівня.

Ведучий 2. Діяльність з обдарованими дітьми потребує від учителів особливих професійних та особистісних якостей. Видатні педагоги наполягають на тому, що вчитель, який працює з обдарованими, здібними учнями, має пройти спеціальну підготовку (або навчання). Один із зарубіжних педагогів-дослідників сказав, що список якостей учителя обдарованого учня – це список усіх чеснот людства.

Ведучий 1. Психологи визначають якості, які повинен мати вчитель, який працює з обдарованими. Такий учитель має бути: здатним до експериментальної та творчої діяльності; професійно грамотним; мати певний обсяг знань про природу дитячої обдарованості; мати бажання працювати нестандартно; захоплюватися власною професією, предметом; інтелектуальним, моральним, ерудованим; володіти сучасними педагогічними технологіями; мати позитивну «Я-концепцію»; цілеспрямованим, наполегливим, емоційно стабільним; умілим організатором освітнього процесу, психологом; готовим працювати з обдарованими дітьми.

Ведучий 2. До цих якостей необхідно додати бажання вчителя допомагати обдарованим учням. А чи маємо ми з Вами схильність до діяльності з обдарованими учнями? Ми зараз перевіримо

Шановні колеги, пропонуємо Вам тест «Визначення схильності вчителя до діяльності з обдарованими дітьми».

Ведучий 1. Діяльність з обдарованими дітьми потребує від учителя високої психологічної та педагогічної кваліфікації. Звісно, для успішної організації діяльності з обдарованими учнями володіти лише певними якостями недостатньо. Працювати з обдарованими дітьми може лише вчитель, для якого задача власного особистісного розвитку є актуальною; учитель, який безперервно розвивається та самовдосконалюється сам; постійно знаходиться в пошуку оптимальних оригінальних рішень поставлених задач; здатний бачити проблему і творчо її розв'язувати. Тобто це має бути талановитий та обдарований учитель, адже дарма кажуть: «Обдарований, творчий вчитель – обдарований учень».

Ведучий 2. Який він, обдарований вчитель? Таке питання ми поставили учням нашої школи. І ось, які відповіді ми отримали: *обдарований вчитель* – це вчитель, який досконало володіє знаннями, професіонал, уміє гарно, легко і зрозуміло пояснити матеріал, неординарно мислить, знаходить індивідуальний підхід до кожного учня, добре ставиться до учнів, знаходить з ними спільну мову, справедливий, проводить цікаві навчальні заняття, має почуття гумору, допомагає долати труднощі, розумний, чесний, урівноважений, чуйний, відповідальний, наполегливий, прислухається до думки учнів, завжди підтримує учнів, здатний дати

кваліфіковані поради, уміє підтримувати дисципліну у класі, небайдужий до учнів, вимогливий.

Ведучий 1. Окрім того, опитані учні вважають, що в нашій школі працюють обдаровані вчителі. Ми запитали: «У чому саме вчителі нашої школи обдаровані»? Відповіді були такими: вони є всебічно розвиненими особистостями; мають поглиблені знання зі свого предмета; уміють доступно пояснювати матеріал; уміло спілкуються з учнями; справедливо оцінюють знання кожного учня; розуміють наші потреби; вимогливі; мають почуття гумору; йдуть на поступки та допомагають учням, однаково ставляться до всіх учнів.

Ведучий 2. Можна бути впевненим, що школа з таким творчим потенціалом учнів і професійними вчителями має велике майбутнє.

Важливо, щоб обдаровані учні змогли знайти себе та самореалізуватися у дорослому житті. Було цікаво простежити життєвий шлях обдарованих учнів нашої школи. Ми з'ясували, що значна кількість учнів нашої школи, які були обдарованими в різних сферах, визначилися та самореалізувалися. Пропонуємо Вам переглянути відео з випускниками нашої школи, які, на нашу думку, були обдарованими.

Перегляд відео випускників школи.

Ведучий 1. Дякуємо нашим випускникам за цікаве та змістовне відео. Отже, думки наших випускників щодо діяльності з обдарованими дітьми мають багато спільного, попри те, що вони представники різних поколінь і різняться сферами обдарування. Дуже приємно, що їм вдалося, завдяки розвитку власних здібностей, знайти правильний шлях та своє покликання.

Ведучий 2. Єдиних рекомендацій щодо навчання обдарованих дітей не існує й не може існувати, адже кожна дитина є унікальною особистістю зі своїми перевагами і недоліками. Таким чином, головним є пошук «ключа» – індивідуального підходу до кожного учня, зокрема обдарованого, з вираженою індивідуальністю, незалежністю.

Головне завдання вчителя полягає не лише в наданні навчального матеріалу, а й в умінні підтримати учня, підготувати підґрунтя для того, щоб його здібності були реалізовані, створити умови, за яких він міг рухатися шляхом власної досконалості, вміло, самостійно, нестандартно мислити (*переказ притчі «Крила»*).

Ведучий 1. У наших руках доля десятків, сотень вихованців. Доторкніться до серця, душі кожного з них дбайливою, люблячою рукою, відкрийте в кожному з них майстра – творця, і тоді кожна людина засяє неповторним сяйвом, як сяє самоцвіт, коли рука ювеліра торкається до тієї грані, за сірою, непоказною зовнішністю якої сховано сяйво чарівної краси. Адже ми, вчителі, справжні ювеліри, які відкривають духовну красу – майстерність, творчість.

Вірте в талант і творчу силу кожного вихованця! Даруйте учням крила! І вони обов'язково принесуть користь людству і зроблять наш світ кращим.

Використані літературні джерела

1. Словник української мови : 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. – Київ : Наук. думка, 2010.
2. Лейтес Н. С. Способности и одаренность в детские годы / Н. С. Лейтес. – М. : Знание, 1984. – 80 с.
3. Гільбух Ю. З. Розумово обдарована дитина : психологія, діагностика, педагогіка / Ю. З. Гільбух. – Київ : Укрвузлотелеграф, 1992.
4. Гнатко М. М. Психологічні передумови роботи з обдарованими дітьми : метод. рек. / М. М. Гапко. – Луцьк, 1996. – 26 с.
5. Загребельна О. О. Дослідження проявів інтелектуальної та творчої обдарованості: теоретичний аналіз / О. О. Загребельна // Обдарована дитина. – 2008. – № 8. – С. 63–67.
6. Розенова М. Обдаровані діти: психологічні проблеми розвитку, навчання й виховання [Електронний ресурс] / М. Розенова. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/psychology/1706/>. – Назва з екрана.
7. Юркевич В. С. Про окремі типи обдарованості / В. С. Юркевич // Завуч. – 2003. – № 17–18. – С. 9–12.
8. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. – Житомир : Рута, 2006. – 320 с.

References

1. *Slovyk ukraïnskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]*. (2010). Kyiv [in Ukrainian].
2. Leites, N. S. (1984). *Sposobnosty y odarennost v detskiye hody [Abilities and talent in children's years]*. Moscow [in Russian].
3. Hilbukh, Yu. Z. (1992). *Rozumovo obdarovana dytyna : psykholohiia, diahnostyka, pedahohika [Intelligently gifted child: psychology, diagnostics, pedagogy]*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Hnatko, M. M. (1996). *Psykholohichni peredumovy roboty z obdarovanyimi ditmy [Psychological preconditions of work with gifted children]*. Lutsk [in Ukrainian].
5. Zahrebelna, O. O. (2008). *Doslidzhennia proiaviv intelektualnoi ta tvorchoi obdarovanosti: teoretychnyi analiz [Research of manifestations of intellectual and creative talent: theoretical analysis]*. *Obdarovana dytyna. – Gifted child*. 8, 63-67 [in Ukrainian].
6. Rozenova, M. *Obdarovani dity: psykholohichni problemy rozvytku, navchannia y vykhovannia [Gifted Children: Psychological Problems of Development, Education and Upbringing]*. Retrieved from <http://osvita.ua/school/method/psychology/1706/> [in Ukrainian].
7. Yurkevych, V. S. (2003). *Pro okremi typu obdarovanosti [On certain types of giftedness]*. *Zavuch.* 17-18, 9-12 [in Ukrainian].
8. *Zdibnosti, tvorchist, obdarovanist: teoriia, metodyka, rezultaty doslidzhen [Ability, creativity, giftedness: theory, methodology, research results]*. (2006). V. O. Moliako, O. L. Muzyky (Ed.). Zhytomyr [in Ukrainian].

Kuzina Svitlana, Boschchenko Zoryana**PEDAGOGICAL COUNCIL “GIFTED CHILD: CREATIVE ACHIEVEMENTS, REALITIES, AND PERSPECTIVES”**

The article investigates the topical issues of giftedness, characteristics and types of gifted children, modern approaches to teaching and upbringing of such children, and proposes measures for improvement of work with them. It is recommended that these developments are implemented by the heads of educational institutions, teachers, and psychologists.

Today, the problem of giftedness is becoming more and more relevant. This is primarily due to the fact that society needs extraordinary creative personalities. It should be noted that at various stages of human civilization development the interest in the problem of giftedness has varied greatly. In the history of education and pedagogical thought, there have been periods of much interest in the education of gifted children and periods of languished interest. The analysis of philosophical, historical, pedagogical literature, works of classics of pedagogy made it possible to trace the trends in the elaboration of this problem depending on the level of society's economic and social performance, the degree of scientific knowledge development and the overall level of development of manpower.

The purpose of the pedagogical council was to analyze the activities of the teaching staff of the institution of general secondary education in organizing educational activities for gifted students, as well as to develop measures to enhance pedagogical activity. Among the main tasks of the pedagogical council were, namely: to substantiate the concepts of “giftedness” and “gifted child”; identify the characteristic features of gifted children; study the types of giftedness; understand the requirements for the organization of educational activities with gifted students; analyze the experience of school educators work with gifted children; develop measures for the improvement of professional pedagogical activities with gifted students.

Key words: *giftedness; gifted child; high achievements; individual approach; creative teacher.*

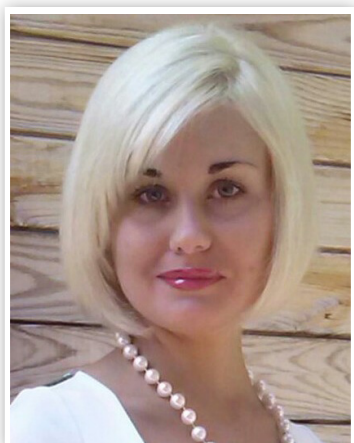
Кузина С. И., Бощенко З. Б.**ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ СОВЕТ «ОДАРЕННЫЙ РЕБЕНОК: ТВОРЧЕСКОЕ ДОСТОЯНИЕ, РЕАЛИИ, ПЕРСПЕКТИВЫ»**

В работе исследована актуальная проблема одаренности. Рассмотрены характерные признаки и типы одаренности, современные подходы к их обучению и воспитанию таких детей. Предложены мероприятия по совершенствованию работы с ними. Разработка рекомендуется руководителям учебных заведений, учителям, психологам.

Ключевые слова: *одаренность; одаренный ребенок; яркие достижения; индивидуальный подход; творческий учитель.*

4. МАЙСТЕР-КЛАС

Альона Юрїївна Олійник,
учитель географії
Червоненського ЗНЗ І–ІІІ ступенів,
смт Червоне, Андрушівський район,
Житомирська область

ORCID ID 0000-0001-8894-4345

МИ ЖИВЕМО НЕ ДЛЯ ТОГО, ЩОБ ЇСТИ, А ЇМО ДЛЯ ТОГО, ЩОБ ЖИТИ

У статті автор оприлюднює педагогічні доробки з метою обміну досвідом щодо питання збереження здоров'я учнів у контексті середньої освіти. Особливу увагу автор звертає на проблему харчування. Автор дає означення корисного харчування людини, надає інформацію щодо його калорійності та наголошує на важливості для здорового способу життя. Автор прагне розвивати логічне мислення учнів, виховує бережливе ставлення до власного здоров'я, а також вміє публічно висловлювати власні думки.

Ключові слова: учні; харчування; мислення; розвиток.

Сьогодні нам необхідно відповісти на такі запитання:

1. Для чого ми їмо?
2. Які ви знаєте продукти харчування? Назвіть їх.
3. Які поживні речовини ми отримуємо з їжею?
4. Чому маленькі діти їдять молочні страви та залишаються енергійними?
5. Що, на вашу думку, називають раціональним харчуванням?

Мотивація навчальної діяльності учнів

У процесі життєдіяльності людина постійно витрачає накопичену енергію. Кількість енергії, яку витрачає людський організм, залежить від статі, віку, стану здоров'я, роду занять, кліматичних умов проживання і багатьох інших чинників. Їжа є джерелом енергії, а тому має містити всі поживні речовини, необхідні для підтримання життя, здоров'я та працездатності (їх понад 60 найменувань). Необхідно зауважити, що порушення харчування призводить до різних хвороб.

Повідомлення теми і мети заняття

Учні мають

знати: продукти харчування, характеризувати складники продуктів харчування; вплив харчових продуктів на здоров'я людини.

вміти: порівнювати енергетичну цінність та складники харчових продуктів; скласти режим харчування підлітка.

Вивчення нового матеріалу

Роль харчування у житті людини

Їжа – це складна суміш різних харчових продуктів, які готують для споживання. Потрапляючи в організм людини, їжа постачає необхідну енергію, яку людина постійно витрачає: і під час роботи, і навіть під час сну. Важливо, щоб кількість енергії, яка надходить до організму, дорівнювала кількості енергії, яку він витрачає. Нестача енергії може призвести до схуднення, виснаження організму, а надлишок – до ожиріння. Кількість енергії вимірюють у спеціальних одиницях – кілокалоріях (ккал) або кілоджоулях (кДж).

Калорійність харчових продуктів – це кількість калорій, яка потрапляє до організму людини під час їх споживання. Існують спеціальні таблиці, де визначено та розподілено калорійність різних продуктів. Окрім того, на більшості пакувань продуктів подано відомості про їх калорійність. Витрати енергії в різних людей неоднакові, що залежить від віку, роду занять, стану здоров'я і навіть кліматичних умов. Окрім постачання енергії, їжа забезпечує процес побудови та відновлення клітин організму. І, нарешті, з продуктів харчування утворюються речовини, що регулюють різні життєві процеси, а саме – дихання, травлення, кровообіг тощо.

Усі продукти харчування поділяють на такі групи:

- 1) молочні продукти;
- 2) м'ясні та рибні продукти;

- 3) борошно, крупи, макаронні вироби;
- 4) яйця;
- 5) жири;
- 6) овочі, фрукти;
- 7) цукор, мед, кондитерські вироби.

Ознайомлення із продуктами – основними поставальниками білків, жирів, вуглеводів, мінеральних солей, вітамінів.

Робота на інтерактивній дошці.

Групи продуктів харчування

Вміст поживних речовин у різних групах продуктів

Молоко і молочні продукти

Тваринний білок, кальцій, вітаміни групи В, вітамін А, жири.

М'ясо, риба, м'ясні і рибні продукти

Тваринний білок, вітаміни групи В, жири, фосфор, залізо.

Борошно, хліб, макаронні вироби, крупи.

Вуглеводи, рослинний білок, залізо, вітаміни групи В, хітковина.

Яйця

Тваринний білок, фосфор, кальцій, залізо, вітаміни групи В, вітамін А, жир.

Жири

Жири, у вершковому маслі та маргарині - вітаміни А, D, E, в олії - вітаміни E, F

Овочі, фрукти

Вітаміни А, С, мінеральні речовини, хітковина

Цукор, мед, кондитерські вироби

Вуглеводи, в меді - вітаміни, мінеральні речовини.

Аналіз очікуваних результатів

Найбільшою радістю й безмежним щастям для кожної сім'ї є діти. Батьки та близькі дорослі оточують їх турботою. Заради дітей батьки живуть та працюють. Діти є нащадками і продовжувачами нашого роду (*хай йому не буде переводу*), а отже, вони – майбутнє країни, потенціал розвитку української нації.

На сучасному етапі історичного розвитку ніхто не заперечує, що за молоддю майбутнє, що саме ця категорія населення акумулює творчий потенціал, а це неодмінно сприятиме позитивним зрушенням у суспільстві. Однак очевидно є залежність ефективності використання цього потенціалу від рівня здоров'я молодого покоління, від його способу життя. Здоров'я населення віддзеркалює минулий та сьогоденний добробут країни. Так само можна сказати, що і її майбутнє безпосередньо залежить від здоров'я молоді.

Здоров'я – це найголовніше, адже всі інші блага, які доступні людині без нього, – ніщо. Цей вислів дає змогу зрозуміти, що здоров'я є визначальною складовою життя людини. Розроблення у школі здоров'язміцнюючих програм забезпечує формування в дітей мотивації й потреби в здоровому способі життя.

Світоглядними засадами здорового способу життя став триєдиний девіз нашого закладу загальної середньої освіти: «Здоров'я. Батьківщина. Родина». Ми трактуємо його так. Здоров'я – це основа життя й розвитку, осягнення культурних і духовних цінностей, а також запорука щасливого буття. Збереження здоров'я молодого покоління є надзвичайно важливим у контексті запобігання виродженню нації. Людина має вміти підтримувати екологію свого організму. Батьківщина – це місце народження й проживання, де зовнішнє середовище (природне й соціальне), традиції й звичаї, усна народна творчість і уклад тієї місцевості, де проживає людина, впливає на її світогляд, стан здоров'я та розвиток. Сім'я – це головний фактор розвитку та виховання особистості, передача культурних цінностей, збереження генофонду нації,

який формує культ батьків і забезпечує соціальну захищеність дітей. Своїм корінням здоров'я сягає саме в сім'ю, її уклад, спосіб життя батьків і дітей.

Отримані результати

Збереження та покращення стану здоров'я дітей має стати національною ідеєю, яка об'єднає всі сфери життя українського суспільства. Сьогодні проблема здоров'я дитини, а також її вміння захистити себе в навколишньому середовищі була і залишається актуальним питанням у системі виховання молоді. Дорослі мають навчити дітей того, як їм жити у світі, берегти і піклуватися про себе, про власне життя та здоров'я.

Висновок

*Головне – здоровим бути – це потрібно всім збагнути!
 Бо як є здоров'я й сила, то весь світ людині милий.
 Її думка в неї веселенька, і тоді вона жвавенька.
 Все їй хочеться робити – і сміятись, і радіти,
 А як тільки захворіє – зразу й сонечко тускніє.
 Тому це запам'ятай й про своє здоров'я дбай!*

Використані літературні джерела

1. Апанасенко Г. А. Валеология: имеет ли она право на самостоятельное существование? / Г. А. Апанасенко // Валеология. – 1996. – № 2. – С. 9–14.
2. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология / Г. Л. Апанасенко, Г. А. Попова. – Київ : Знання, 1998. – С. 130–164.
3. Бондар Т. В. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська. – Київ : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2005. – С. 2.
4. Васильева О. С. Исследование представлений о здоровом образе жизни / О. С. Васильева, Е. В. Журавлева // Вопросы психологии. – Л. : Знання, 1997. – С. 420–429.
5. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку / голова авт. кол. : С. В. Толстоухова. – Київ : Здоров'я, 1999. – С. 12.
6. Долинский Г. К. Понятия валеопсихологии / Г. К. Долинский // Здоровье и образование. – 1997. – № 5. – С. 36–40.
7. Жабокрицька О. В. Нетрадиційні методи й системи оздоровлення : навч. посіб. / О. В. Жабокрицька, В. С. Язловецький. – Кіровоград, 2001. – С. 187.
8. Кириленко С. В. Книга класного керівника : довід. метод. вид. / упоряд. С. В. Кириленко. – Харків : Торсінг-плюс, 2005. – 560 с.

9. Латохіна Л. О. Дбайте про своє здоров'я : практичні поради учневі. Харк. облас. ін-т удоскон. вчителів / Л. О. Латохіна // Джерело педагогічної майстерності. – 1996. – № 16. – С. 22.

10. Сечейко О. В. Статеве виховання підлітків у сучасних умовах / О. В. Сечейко // Педагогіка і психологія. – 1999. – № 4. – С. 93–98.

11. Формування навичок здорового способу життя у дітей та підлітків : навч. посіб. / за ред. В. Г. Панка. – Київ : Ніка-Центр, 2002. – С. 30.

12. Чарлтон Э. М. Основные принципы обучения здоровому образу жизни / Э. М. Чарлтон // Вопросы психологии. – 1997. – № 2. – С. 3–14.

13. Шаповалова Т. Г. Роль еколого-натуралістичного позашкільного закладу у формуванні творчої особистості гуртківця / Т. Г. Шаповалова // Збірник наукових праць Бердянського держ. пед. інституту ім. П. Д. Осипенко. – 2000. – № 3. – С. 80–88. – (Серія: Педагогічні науки).

14. Шахненко В. Д. Школи здорового способу життя та безпеки життєдіяльності: Концепція / В. Д. Шахненко, Є. А. Цуканова // Освіта. – 2001. – № 69–70. – С. 6–7.

15. Яременко О. О. Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи / О. О. Яременко, Л. Л. Балакірева, О. В. Вакуленко та ін. – Київ : Україн. ін-т соціал. досліджень, 2000. – С. 207.

16. Слюніна В. О. Бесіди з безпеки життєдіяльності у школі : 5–11 класи. / В. О. Слюніна. – Харків : Основа, 2012. – 192 с.

17. Тагліна О. В. Основи здоров'я. 7 клас: Розробки уроків / О. В. Тагліна. – 3-тє вид. випр. і доп. – Харків : Веста ; Ранок, 2008. – 272 с.

18. Фізичне виховання в школах України : наук.-метод. журнал. – 2009–2011.

References

1. Apanasenko, H. A. (1996). *Valeology: ymeet ly ona pravo na samostoiatelnoe sushchestvovanye?* [Valeology: Does it have the right to exist independently?]. *Valeology - Valeology*. 2, 9-14 [in Russian].
2. Apanasenko, H. L., & Popova, H. A. (1998). *Medyt-synskaia valeolohiia* [Medical Valeology]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
3. Bondar, T. V., Karpenko, O. H., Dykova-Favorska, D. M. (2005). *Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia molodi* [Formation of a healthy lifestyle for young people]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Vasyleva, O. S., & Zhuravleva, E. V. (1997). *Yssledovanye predstavleniy o zdorovom obraze zhyzny* [Study of the notions about a healthy lifestyle]. *Voprosy psikhologiyi - Questions of psychology*. Lviv: Znannia, 420-429 [in Russian].
5. *Diialnist tsestriv sotsialnykh sluzhb dlia molodi Ukrainy: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku* [Activities of the centers of social services for the youth of Ukraine: the current state and prospects of development] (1999). S. V. Tolstoukhova (Ed.). Kyiv: Zdorovia [in Ukrainian].
6. Dolynskiy, H. K. (1997). *Poniatyia valeopsykhologiyi* [Concepts of valeopsychology]. *Zdorove y obrazovanye - Health and education*. 5, 36-40 [in Russian].
7. Zhabokrytska, O. V., & Yazlovetskiy V. S. (2001). *Netradytsiini metody y systemy ozdorovlennia* [Non-traditional

methods and systems of healing: teaching. manual]. Kirovohrad [in Ukrainian].

8. Kyrylenko, S. V. (2005). *Knyha klasnoho kerivnyka [Book of the class teacher]*. Kharkiv: Torsinh-plius [in Ukrainian].

9. Latokhina, L. O. (1996). *Dbaite pro svoje zdorovia [Take care of your health]*. Dzherelo pedahohichnoi maisternosti. 16, 22 [in Ukrainian].

10. Secheiko, O. V. (1999). Stateve vykhovannia pidlitkiv u suchasnykh umovakh [Sexual education of adolescents in modern conditions]. *Pedahohika i psykholohiia – Pedagogics and psychology*. 4, 93-98 [in Ukrainian].

11. *Formuvannia navychok zdorovoho sposobu zhyttia v ditei ta pidlitkiv [Formation of healthy lifestyle skills in children and adolescents]* (2002). V. H. Panka (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].

12. Charlton, E. M. (1997). Osnovnye pryntsypy obuchenya zdorovomu obrazu zhyzny [Basic principles of teaching a healthy lifestyle]. *Voprosy psykholohyy – Questions of psychology*. 2, 3-14 [in Russian].

13. Shapovalova, T. H. (2000). Rol ekoloho-naturalistichnoho pozashkilnoho zakladu u formuvanni tvorchoi osobystosti hurtkivtsia [The role of ecological-naturalistic out-of-school institution in the formation of the creative personality of the circle]. *Zbirnyk naukovykh prats Berdianskoho derzh. ped. instytutu im. P. D. Osypenko – Collection of scientific works of the Berdyansk state. ped institute them P. D. Osipenko*. 3, 80-88 [in Ukrainian].

14. Shakhnenko, V. D., & Tsukanova, Ye. A. (2001). Shkoly zdorovoho sposobu zhyttia ta bezpeky zhyttiediialnosti [School of healthy lifestyle and safety of life]. *Osvita – Education*. 69-70, 6-7 [in Ukrainian].

15. Yaremenko, O. O., Balakirieva, L. L., & Vakulenko, O. V. (2000). *Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia molodi: problemy i perspektyvy [Formation of a healthy lifestyle for youth: problems and perspectives]*. Kyiv [in Ukrainian].

16. Sliunina, V. O. (2012). *Besidy z bezpeky zhyttiediialnosti u shkoli: 5–11 klasy [Conversations on the safety of life in the school: 5-11 grades]*. Kharkiv: Osnova, [in Ukrainian].

17. Tahlina, O. V. (2008). *Osnovy zdorovia. 7 klas: Rozrobky urokiv [Basics of health. Grade 7: Lessons Learned]*. Kharkiv: Vesta; Ranok [in Ukrainian].

18. *Fizychnye vykhovannia v shkolakh Ukrainy [Physical education in schools of Ukraine]*. 2009-2011 [in Ukrainian].

Oliinyk Alona

WE LIVE NOT TO EAT, BUT EAT TO LEAVE

In the article the author introduces the pedagogical developments with the aim of sharing best practices related to preserving the health of secondary-school students.

Special attention is paid to students' nutrition. The article provides a definition of healthy diet, its nutritional value and importance for a healthy lifestyle. At the same time, the author is intent on the development of logical thinking in students, teaches them to take good care of their own health and fosters their ability to express their ideas in public.

Nutrition is one of important factors that affect our health, especially when it comes to rapidly growing organisms. School time is a time of active growth, continuous physical and mental development of children. Rapid growth, constant motion, intense mental activity – all these conditions impose heavy demands on the body and require significant expenditure of energy that comes to our body with food.

According to scientists, our food should contain proteins, fats and carbohydrates at the ratio of 1:1:4. Everyone should know the basics of rational, adequate nutrition. This is extremely important today, when the modern nutrition habits of children, adolescents, and young people, influenced by various factors, acquire certain features that directly affect the health.

According to physicians, the optimum frequency of food intake for children is 4–5 times a day. This regimen can be considered the model one. Another important point in nutrition of school-age children is the reasonable combination of physical activity and calories intake. If your child is engaged in sports or has some other physical activity, this does not mean that he/she should overeat. Even in very active children, high levels of fat and sugar in food can lead to excessive body weight. And overweight children are at more risk to have excess weight in adult life.

Key words: students; nutrition; thinking; development.

Олийник А. Ю.

МЫ ЖИВЕМ НЕ ДЛЯ ТОГО, ЧТОБЫ ЕСТЬ, А ЕДИМ ДЛЯ ТОГО, ЧТОБЫ ЖИТЬ

В статье автор предлагает ознакомиться с педагогическими наработками с целью обмена опытом по вопросу сохранения здоровья учащихся в контексте среднего образования. Особое внимание автор обращает на проблему питания. Автор дает определение полезного питания человека, калорийности и определяет важность для здорового образа жизни. Автор стремится развивать логическое мышление у учащихся, воспитывает бережное отношение к собственному здоровью, а также умение публично выражать свои мысли.

Ключевые слова: ученики; питание; мышление; развитие.